

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

VII. Imperium Romanum non esse à Francis acquisitum iure belli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

Principes ius, & potestas eligendi Regem in Imperatorem postmodum promouendum, peruenit, adstringere vinculo iuramenti, prout tam mos obseruationis antiquæ, temporibus nouissimis renouatæ, quàm forma iuramenti huiusmodi sacris inserra canonibus manifestant.

VII. Pius II. in epistola ad regem Turcorum Mahumethū, quæ est inter eius epistolas 396. Hortatur ad fidē Christi amplectendam eundem Mahumethum, eique si id faciat, ius ac titulum Orientalis Imperij pollicetur. *Nos, inquit, te Græcorum & Orientis Imperatorem appellabimus, & quod modo si occupas, & cum iniuria tenes, possidebis iure.* Et infra: *Et sicut antecessores nostri Stephanus, Adrianus, Leo aduersus Hæstulphum, & Desiderium gentis Longobardicæ Reges, Pipinum, & Carolum Magnum accersuerunt, & liberati de manu tyrannica Imperium à Græcis ad ipsos liberatores transtulerunt: ita & nos in Ecclesia necessitatibus tuo patrocinio speremur, & vicem redderemus accepti beneficij.* Cùm igitur in gratiam Cæsarum & in odium Pontificum controuersia hæc ab Illyrico in medium sit allata, si inter se ipsi consentiunt, vt reuera eos consentire vtrorumque testimoniis demonstrauimus, quid nos amplius disceptare necesse est? Sed accedamus tamē ad rationem, & titulos omnes excutiamus, quibus aduersarij fingunt, Imperium Romanū ad Carolum peruenisse.

CAPVT VII.

Imperium Germanorum non esse acquisitum iure belli.

S Ex omnino tituli sunt, quibus homines regna atque Imperia possidere solent, Ius belli, Beneficium diuinum, Successio hæreditaria, Electio populi, Donum Principis, Summi totius Ecclesiæ Præsulis decretum. aut enim aliquis per se Imperium occupat, aut accipit illud ab alio. si per se occupat, iure belli dicitur possidere, qui est primus titulus; quo titulo Cyrus, Alexander, Iulius, aliique nonnulli summa Imperia tenuerunt. Si accipit ab alio,

lio, aut à Deo singulari vocatione, aut ab hominibus: si à Deo, iam est secundus titulus, isque omnium iustissimus, quo titulo, Moyses, Aaron, Saul, David, Petrus principum vel Ecclesiasticum, vel Politicum adepti sunt. Si verò ab hominibus; aut naturali successione, aut electione voluntaria: naturali successione, iure hæreditario regnare dicitur, qui est titulus tertius, quo Salomon Dauidi, Tiberius Augusto, Iudovicus Carolo, atque alij aliis successerunt: si electione voluntaria; aut multitudo eligit, aut princeps: si multitudo, id est quartus titulus, quo Claudius, Galba, Vespasianus, ac ceteri deinceps Romani Imperatores vt plurimum electi sunt: Si à solo Principe; aut is Politicus est, aut Ecclesiasticus: si Politicus, oritur quintus titulus, quo titulo imperarunt Lucius Verus à Marco Antonino, Maximianus à Diocletiano, Valens à Valentiniano, Theodosius à Gratiano, & si qui sunt alij Principes à præcedentibus Principibus ad Imperium vocati. Si denique à Principe Ecclesiastico Imperator dicatur, exiit titulus sextus, quo nos asserimus, Carolum Magnum, & cum eum sequuti sunt, Germanos Imperatores ius Imperij esse adeptos.

Quæ cum ita sint, si primos quinque titulos in Imperio Germanorum locum non habere demonstrauerimus, efficeremus profectò, Carolum Magnum aut à Pontifice Maximo Imperium habuisse, aut omnino non habuisse. quomodo enim habuit, quod nec ipse armis occupauit, nec successione hæreditaria, nec diuina aut humana electione suscepit? quod si Carolus Magnus Imperator non fuit, certè nec ceteri Francorum, Germanorumue Reges, Imperatores fuerunt; nec Rodolphus, qui nunc est in Imperio, iure Imperator dici poterit. Viderit igitur Illyricus, ne, dum Imperatoribus adulari, colique multis falsis titulis onerat, eisdem vero iure imperandi priuet, ac de folio Cæsarium deturbet imprudens.

Ordiamur à primo titulo, quem Illyricus præter ceteros asserit, ac pro viribus propugnat. Obtinuit Carolus Magnus paterna hæreditate regnum Francorum, expugnauit deinde Longobardos, atque ex ea victoria Rex etiam Longobardorum appellari cœpit: at cum Romanis nunquam pugnauit, Romanam urbem vi nunquam intrauit, semper socius & amicus, deinde etiam patricius Romanorum, hostis & inimicus

eus nunquam fuit. id quod Historici omnes clamant, ac præsertim Albertus Krantzius lib. 2. Saxonix, & Eginarthus in vita Caroli. nec poterit Illyricus vnâ syllabam contrâ producere. qua ratione igitur iure belli Romanos subiectos habuit, qui cum Romanis bellum nunquã habuit? At (inquies) regnum Longobardorum in Italia, quod Carolus armis adeptus est, aliquando Romana prouincia fuit. Sed si omnes qui Romanas prouincias occuparunt, Imperatores Romani dicendi essent; nimium multos Imperatores haberemus. nam (vt cætera nunc omittam) Gallia, Hispania, Anglia, quæ nunc à Regibus tenentur, Romanæ prouinciæ aliquando fuerunt: num igitur rectè facerent Reges Gallorum, Hispanorum, atque Anglorum, si se Romanos Cæsares appellarent? non opinor hoc dicturum Illyricum, aut eorum aliquem, qui decus Imperij in sola Germania conseruari cupiunt. Quare neque Carolus eo solùm nomine Romanus Imperator dici potuit, quod Longobardis regnum Italiæ eripuerit, quod antea Romanorum prouincia fuerat.

Deinde si Carolus iure belli Romanum Imperium sibi parauit, quo tempore id fecit? ante coronationem à Leone Papa acceptam, an postea? si antea, cur igitur vsque ad eam diem neque ipse se in suis diplomatibus, quorum nonnulla apud Ioannem Auentinum exstant, Imperatorem Romanorum vocat, neque ab vlllo Historicorum hoc nomine appellatur? si postea, cur igitur ab eo die, cum Imperium nondum haberet, Imperator, & Augustus cum in propriis litteris, tum in omnibus historiis incipit appellari? sed fortasse neque antea neque postea, sed illo ipso tempore quo armis Imperium occupauit; coronam etiam & consecrationem accepit. Id verò dici non potest: nam ex Adone, aliisque Historicis supra notatis constat Carolum quo anno à Pontifice coronatus est, Romam venisse, non vt hostem ad expugnandam Urbem, sed vt Patricium; tum orationis gratia, vt inquit Ado; tum etiam, vt exitus probauit, ad causam cognoscendam, quæ inter Pontificem, & seditiosos quosdam ciues fuerat exorta.

Ac ne fortè hic aduersarius audito nomine iudicij, à Rege Pontificem iudicandum esse clamet, placet ex lib. 3. Pauli Æmilij adscribere, qualis eius iudicij forma fuerit. *Cogniturus* (inquit Æmilius) *de Leone Generat Rex; cum vero ad rogan-*
das

das sententias descendit, tunc Episcopi magis sacrosancti-
 testatis, quam Regia maiestatis memores, consentientes ore
 clamauere, summū optimūq; Regem esse Carolum; sed cor-
 nam tandem de Pontifice Maximo iudicium facere fuisse
 suscipere Leo in gremium causam suam: quiq; in cetero cla-
 uium ius haberet, de se quoque ipse incorrupte iudicasset, sibi
 numine vel teste conscientie, vel iudice. ita Leo (hanc egrē
 ferente Franco demptum sibi graue onus de Pontifice Maximo
 iudicandi) suggestum conscendit, crimen iureiurando iussit.
 hęc Æmilii, cui consentiunt Platina in vita Leonis III. Na-
 cobus Wimpfelingius in Epitome rerum Germanicarum
 cap. 9. & alij. Sed hęc præter causam dicta sunt, vt lapidem in
 via occurrentem remoueremus.

Quod autem ad rem præsentem pertinet, ex Historicis o-
 mnibus apertè colligitur, Carolum non illo ipso anno quo
 coronatus est, Imperium armis occupasse. nam præter ea que
 dicta sunt, scribit Abbas Rhegino lib. 2. Chronici, Carolum
 ex Rauenna misso filio Pipino cum exercitu Beneuentum
 ne milite Romam venisse, atque à Pontifice, Clero, Senato,
 Populo, amicè magnificèque susceptum. quanquam neque
 in hoc anxie laborandum erat. Siquidem aduersarius in hoc
 ipso libro de translatione Imperij, quem refutandum susce-
 pimus, pluribus locis quod volumus confitetur: sic enim in
 pag. 7. *Carolus iure, ac vi belli occupauit Occidentale Imperi-
 um, antequam Leo eum coronaret.* & pag. 15. *Constat, ve-
 quit, Carolum amplius viginti annis ante illam Leoninam
 (pene dixissem Sulpinam) Papæ coronationem, totum Occi-
 dentale Imperium occupasse, & tenuisse.* Redit igitur argu-
 mentum nostrum. si amplius viginti annis ante illam, quam
 tu vocas Leoninam, coronationem occupauerat Carolus to-
 tum Occidentale Imperium, atque ea de causa Imperator Ro-
 manorum erat; cur amplius viginti annis Imperatorio nomi-
 ne abstinuit? cur omnes Historici à coronatione Caroli pri-
 mum annum eius Imperij numerant? cur annos solus XIV.
 quod videlicet à coronatione ad obitum eius fluxerant, Ca-
 rolo Imperatori tribuunt? cur vsque ad eam diem in Oriente
 Imperium fuisse, ac tum demum in occidentem transferri
 esse dicunt? Hęc enim omnia falsa sint necesse est, si (vt Myre-
 cu

cus dicit) viginti annis ante Leoninam coronationem Carolus Magnus Imperator fuerat.

Audi Abbatem Urspergensem, à quo non dissentiunt ceteri scriptores: *Anno, inquit, Dominica Incarnationis DCCC. I. ab Urbe Verò condita M. D. LII. Carolus Magnus, Rex Francorum, Pipini Regis filius, 74. ab Augusto Romanorum Imperator consecratus est, anno regni sui 33. Sic imperavit annis 14. Et infra: Hic est annus regni eius 33. Imperij Verò primus. Et ibidem paulò antè: Hucusq, Romanum Imperium à temporibus Constantini Magni, Helena filij, apud Constantinopolim, in Gracorum Imperatoribus mansit: ex hoc iam ad Reges Francorum, & ad Imperatores per Carolum trāsit. Sed habet fortasse Illyricus firmissima præsidia, quibus sententiam suam tueatur. Imò verò tam sunt inepta & ridicula argumenta quæ profert, vt me illa propemodum pudeat commemorare.*

I. Primum igitur in epistola dedicatoria argumentum ducit ex historia Lucij Flori, qui in eo prælio, quo Pompeius à Cæsare victus est, & Romana Monarchia quodammodo constituta, initium victoriæ Cæsaris factum esse scribit à quibusdam Germanorum cohortibus, quæ in exercitu Cæsaris militabant. *Possis (inquit Illyricus) Verissimè dicere non tantum tempore Caroli Magni Germanorum sanguine ac virtute Imperium acquisitum, sed etiam mox ab initio constitutum: nam nemo dubitat, à Iulio Cæsare, idq, potissimum Pharsalico prælio contra Pompeium, Imperium Rom. partum, constitutumq, esse. At ibi sex illæ (teste Lucio Floro) Germanorum cohortes in subsidiis collocata, quæ subito, & quasi vno impetu tum numerosissimum equitatum Pompei in montes fugarunt, tum argenteam sagittariorum, ac leuis armatura eiusdem numerum conciderunt, & deniq, etiam legiones ipsas Pompeij validissimas in fugam conuerterunt, principium & caput totius eius Victoriæ, vt omnes Historici testantur, fuerunt.*

Quis hoc Illyrici argumentum non rideat? nam in primis omnino credibile est, eas cohortes (tres autem fuerunt, vt Cæsar significat lib. 3. de bello ciuili, non sex, vt Illyricus ex Floro falso citat) quæ initium victoriæ dederunt, non Germanorū militum fuisse, & vel corruptum esse Flori codicem, vitio libratorum, vel Florum ipsum errore esse deceptum. nam Appianus Alexandrinus, lib. 2. de bello ciuili, & Dion Cassius lib.

lib. 41. historiarum, enumerant diligenter eas gentes quæ in exercitu Cæsaris erant, ac Germanorum nullam omnino mentionem faciunt, sed solum Italicorum, Gallorum, Hispanorum, atque Græcorum. Deinde Appianus loco notato scribit Cæsarem maximam spem victoriæ in Italicis militibus posuisse, ipse autem Cæsar lib. 3. de bello ciuili, disertis verbis testatur, posuisse se spem victoriæ in illis tribus cohortibus, quas in subsidium collocauerat, & à quibus, vt ipse præuiderat, monuerat, initium victoriæ factum est. ex collatione Appiani & Cæsaris eas cohortes, quæ victoriam Cæsari meruerunt, Italicorum, non Germanorum fuisse, manifestè colligitur. Ad hæc Cæsar lib. 7. de bello Gallico indicat se in bellum usum esse in bello aduersus Gallos opera Germanorum sed equitum duntaxat, aut peditum leuis armaturæ, qui in equos pugnare soliti essent. At cohortes illæ, de quibus nunc loquimur, non equitum, nec peditum leuis armaturæ, sed instructissimarum legionum cohortes erant, vt idem Cæsar in 3. libro de bello ciuili demonstrat. denique cum prælium illud Pharsalicum celeberrimum fuerit, & ab ipso Cæsare, & ab abbreviatore Liuij, à Plutarcho, Appiano, Paterculo, Lucano, Tranquillo, Dione, Eutropio, Orosio, totque alijs illustribus scriptoribus memoriæ proditum sit: qui factum est, quæso, vt nulli eorum in mentem venerint Germanicæ istæ cohortes, quæ sua virtute tantam victoriam pepererunt?

Verum quid opus est de hac re amplius litigare? etiam verum esset quod Florus dicit, quid tandem Illyricus lucraretur? num propterea Germani Romanum Imperium sibi vindicare possunt, quia in exercitu Iulij tres Germanorum cohortes acerrimè pugnauerunt? quid enim aliud eis præter stipendium pro opere, gratia pro fide, laus pro virtute debebatur? quæ omnia cum à liberalissimo Imperatore sine dubitatione cumulatissimè fuerint persoluta: quid querimus amplius? Denique si præter stipendium, Imperium ipsum Romanum Germani milites illo die sibi pararunt: cur illud ab Iulio, vel Augusto, vel cæteris Principibus non repetebant? cur annis amplius octingentis de re tanta siluerunt? cur omnes scriptores, vt supra docuimus, primordia Germanici Imperij à Carolo Magno deducunt? Sed nolo diutiùs in his nugis occupari.

pus terere; præsertim cum his nugis aliæ nugæ successuræ sunt, quæ me, velim nolim, non paruo tempore detinebunt.

II. Igitur 2. Illyrici argumentum ducitur ab ea victoria quâ Germani duce Arminio de tribus Romanorum legionibus retulerunt. quod argumentum his verbis Illyricus proponit in eadem epistola dedicatoria: *Huc, inquit, referre possis, quod & mox post Iulium, sub Augusto, Germani duas Aquilas Romanis iustissimo bello abstulerunt. Sicut inter alios historicos idem Lucius Florus inquit: Duas Aquilas Germani caso exercitu Romanis abstulerunt, & adhuc retinent. Quibus iure belli, virtuteq; partis insignibus, etiamnum Germanorum Imperium in præstationem defensionemq; turis sui contra omnes aduersarios constanter statur, cum antè Romani simplicibus Aquilis in suis insignibus starentur.* Et infra: *Quando cunq; ergo vellet Romanus Sacrificus, aliq; Imperij emuli cognoscere Germanorum Monarchia originem, ac ius; intueatur modò, ac contemplantur eius gloriosa insignia, bicipitem Aquilam ostentantia, & mox ea illos de origine iureq; suo abundè edocebunt, ac vel inuitos conuincunt.* Hæc ille. Enumeremus nos modò huius argumenti peccata primùm superiori argumento repugnat. nam si Pharsalica victoria Imperium Germanis peperit, vt superiore argumento concludere conabatur Illyricus, qui fieri potest, vt origo Germanici Imperij tum cœperit, cum Germani Romanis duas aquilas eriperunt; quod longo post tempore factum est: Deinde falsum est, iustissimo bello virtuteq; Germanorum (vt Illyricus iactat) duas Aquilas Romanis ereptas. non enim bellum, sed rebellio illa Germanorū fuit, vt Paulus Orosius scribit lib. 6. siue potius perfidiæ scelus, vt eam Velleius appellat lib. 2. neque enim in acie collatis signis Germani vicerunt, sed improbitos adorti Romanos conciderunt. sic enim Florus tradit lib. 4. *Itaque, inquit, improbitum, & nihil tale metuentem improbitis adorti, cum ille (ô securitas!) ad tribunal citaret, & adq; inuadunt, castra rapiunt, tres legiones opprimuntur. Varus perdit as res eodem quo Cannensem diem Paulus, & factus est & animo sequutus. nihil illa cæde per paludes, perque siluas cruentius, nihil insultatione barbarorum intoleratius, præcipuè tamen in caesarum patronos: aliis oculos, aliis manus amputabant: vnus os sutum, recisa prius lingua, quam*

in manu tenens barbarus; Tandem (inquit) vipera fidiare
 defiste. ipsius quoque Consul's corpus, quod militum pectus
 humi abdidit, effossum. signa, & aquilas duas adhuc bar-
 bari possident: tertiam signifer, prius quã in manus hostium
 veniret, euulsit, mensamque intra baltei sui latebras gerens,
 in cruenta palude sic latuit. Hæc Florus, cuius veritas non
 legitimum prælium, sed excitatam repente seditionem, &
 furorem barbaricum descriptum videmus. Ad hæc signifi-
 cantum est Illyrici, quod Romani Imperatores bicipitem aquila-
 lam in insignibus ferant ob duas illas aquilas ab Arminio
 quondam Vari Legionibus detractas. non enim duas aquila-
 las in insignibus Imperatores gerunt, sed vnam diuisam in
duo capita: cuius rei causa illa est, quod Imperium esset
ter duos Principes diuisum, quorum alter in Occidente, al-
ter in Oriente, sedem habebat. quod præter alios scriptores,
 ipse etiam Illyricus probat Cent. 9. cap. 16. colum. 621. Deni-
 que non rectè colligit Illyricus, Germanos ius adeptos in Im-
 perium Romanum, quia duas aquilas Romanis eriperent,
 nam si ita liceret colligere, multo iustius sibi Carthaginenses,
 Parthi, Persæ, aliæque gentes Romanum Imperium vindica-
 rent, quàm Germani. Siquidem Annibal Carthaginensium
 Imperator non duas aquilas ex infidiis rapuit, sed ad Tre-
 num primò, deinde ad Trebiam, tertio ad Trasimenum, quartò
 ad Cannas totos consulares exercitus fudit, idque tanta
 Romanæ nobilitatis strage, vt ex postrema hac victoria duas
 modios annulorum aureorum Carthaginem miserit, cuius
 rei, vt omittam cæteros, testis est Lucius Florus lib. 2. Parthi
 postmodum, Orode Rege, eodem Floro teste lib. 3. cap. 11. et
 Crasso Rom. imperatore congressi, vndecim legionibus Ro-
 manorum deletis, signis quoque, & aquilis ereptis, & ipso
 imperatore occiso, victoriam de Romanis maximam reuolu-
 runt. Sapore verò Persarum Rex, non exercitum solum Ro-
 manorum proffigauit, sed etiam Romanum Principem Ve-
 lerianum vi cepit, eumque ad extremam vsque senectutem
 ignominiosissimam seruitutem seruire coegit, vt scribit Eus-
 tropius lib. 9. Orosius lib. 7. aliique permulti; nec tamen ve-
 quam vel Annibal, vel Orodes, vel Sapore Romanorum se
 Imperatores appellarunt. verùm ne Arminius quidem id no-
 men sibi vsurpare auderet, nisi iam tandem post mille quin-
 gentos

gentos annos eum purpura & diademate vel inuitum ornare decreuisset Illyricus.

III. Veniamus ad 3. Illyrici argumentum, quod ex verbo Dei, admirabili artificio scilicet, contextitur. Regna atque Imperia (inquit Illyricus pag. 2. 3. 4. & 5. non sacrificorum ceremoniis, sed gladio, ac iure belli Deus transferre solet. testatur id Deus illa nobili monarchiarum pictura diuinitus Danieli monstrata, Daniel. 2. & 4. Idem perpetua experientia confirmat. sic Nembrotus, Ninus, Semiramis, & alij facti sunt robusti venatores coram Deo. Sic iure ac vi belli, aut gladij, Imperium transiit à Babyloniis ad Persas, à Persis ad Macedonas, à Macedonibus ad Romanos, & à Romanis ad Germanos. Hanc rationem transferendi regna ac dominia declarat Deus Hierem. 27. & Isaiã 45. Hac igitur diuinitus ordinata via, Germanica natio longè amplissima & robustissima, Occidentale Imperium occupauit. Hæc ille. Hic ego primum quaero, an Deus plerumque solum, an verò omnino semper Regna transferre soleat vi gladij. si enim plerumque, non autem semper, dixeris; iam argumentum per se concidet. non enim rectè colliges: Plerumque Regna transferuntur vi gladij: igitur Regni Romani translatio à Græcis ad Francos vi gladij facta est. quod enim plerumque fit, potest etiam aliquando non fieri. Sin autem, semper omnino, responderis, falsum assumes. nam translatio Reipub. Hebræorum à Iudicum potestate ad Regiam gubernationem; & rursus translatio eiusdem Imperij a Saule ad Dauidem; ac deinde à Ioram ad Iehu, prophetica vnctione, non vi gladij facta est, 1. Reg. 9. & 16. & 4. Reg. 9. tametsi enim bellum fuerit Dauidicum Isboset filio Saulis; tamen sine bello regnum obtinuerat super domum Iuda. Iehu verò etsi Regem Ioram, & Iezabel Reginam, & stirpem omnem Regiam interfecit; id tamen non bellum fuit, sed vltio diuina: nec enim vllus restitit Iehu, aut cum eo more belli pugnauit. Viderit igitur Illyricus, an non sit falsum & contra Dei verbum, quod ipse confidenter asseruit, Deum non cæremoniis sacrificij, sed iure ac vi belli regna transferre. deinde translatio maximæ partis regni Hebræorū à Roboam ad Hieroboam sine bello facta est 3. Reg. 11. translationem eiusdem regni post Babylonicam captiuitatē à domo Iuda ad domū Leui, hoc est, à Ducibus ad Sacerdo-

tes, certè non bellum, sed populi consensus fecit. translationem alterius partis Romani Principatus ab Vrbe Roma ad Constantinopolitanam ciuitatem, ex qua factum est postea vt Græci aliquando Romanis imperarēt, nōne sine gladio, sola Constantini voluntas effecit? translatio regni francorum à Merouingis (vt Historici loquuntur) ad Carolingos, nōne Pontificis auctoritate, & procerum consensu facta est: denique, vt alia multa præteream, translatio Imperij Rom. à Francis ad Saxones, nōne cum incredibili omnium pace & tranquillitate, sine vllius sanguine facta est: non igitur est verum quod Illyricus ait, perpetuam experientiam testari, Regna atque Imperia vi gladij solere transferri.

Sed rursus ab Illyrico quæro, vtrū Nembrotum, Ninum, Semiramidem, Nabuchodonosor, Cyrum, Alexandrum, Iulium, quorum similem videri voluit Carolum Magnum, iure, an iniuria regna occupasse velit. si enim iniuria, responderit; iniuriam faciet Carolo, & qui ei successerunt, Germanis omnibus Imperatoribus: cū titulum iustissimū, quem per Historicorum omnium testimonio Imperatores nostros habere defendimus, ipse illis detrahat, & pro eo latrocinium Tyrannidemque substituatur. sin autem iure, dixerit, quod eius verba satis apertè indicare videntur; tum sine dubio cum verbo Dei, & ipsa ratione pugnabit. nam etsi Deus sit, qui, vt scripturæ loquuntur, transfert Regna, atque Imperia, quique Nabuchodonosor, & Cyro, aliisque monarchis, regna maxima attribuit: non tamen propterea illi iustè regna aliena inuadabant, & igni ac ferro omnia deuastantes, viam sibi ad summam potentiam, & gloriam patefaciebant.

Certè de his monarchis S. Augustinus ita scripsit lib. 4. de Ciuit. Dei cap. 6. *Inferre bella finitimis & inde in cetera procedere, ac populos sibi non molestos sola Regni cupiditate conterere, & subdere, quid aliud quam grande latrocinium nominandum est?* Neque huic sententiæ testimonia illa repugnant quæ Deum auctorem translationis ac mutationis Regnorum faciunt. Deus enim vtitur mala voluntate (quam tamen ipse non fecit) aliquorum hominum, ad aliorum peccata punienda: & sic interdum admirabili ratione promidentia suæ quibusdam Regna adimit, quibusdam largitur; vt & qui Regno cadit, iustissimè cadat; nec tamen iustè possideat, qui regnum

regnum inuadit. ac longè alia ratione Deus prouinciam Palæstinæ filijs Israel possidendam tradidit, quàm illam eandem vel Salmanassar, vel Nabuchodonosor postea tradiderit. si quidem filij Israel duce Iosue laudabili obedientia cum Palæstinis pugnabant; illisque ad internecionem deletis, terras eorum sibi vindicabant. Salmanassar & Nabuchodonosor detestabili sacrilegio Dei populum captiuum ducebant, nec imperio Dei, sed prauæ suæ cupiditati obsequēbatur, tametsi Deus ipsis etiam ignorantibus & nolentibus utebatur ad id, quod iustissimè fieri ipse volebat. Explicant hæc rem accuratè sanctus Augustinus lib. de gratia & libero arbitrio cap. 20. & 21. & Hugo de sancto Victore lib. I. de Sacramentis parte 5. c. 29. Sed nobis vnum scripturæ testimonium hoc loco satisfaciet. Isaia 10. sic loquitur Dominus ad Regem Assyriorum: *Virga furoris mei, & baculus ipse est in manu eius indignatio mea. ad gentem fallacem mittam eum, & contra populum furoris mei mandabo illi, ut auferat spolia, & diripiat pradam, & ponat illum in conculcationem, quasi lutum platearum. ipse autem non sic arbitrabitur, & cor eius non ita existimabit, sed ad conterendum erit cor eius, & ad internecionem gentium non paucarum, dicet enim, Nunquid non Principes mei simul Reges sunt?* Et infra: *Et erit cum impleuerit Dominus cuncta opera sua in monte Sion, & in Hierusalem, visitabo super fructum magnifici cordis Regis Assur, & super gloriam altitudinis oculorum eius, dixit enim: In fortitudine manus meæ feci, &c.* Hoc enim loco apertè videmus, missum fuisse à Deo Regem Assyriorum ad occupandam & diripiendam prouinciam Hebræorum, quòd ita essent eorum peccata promerita: ipsum tamen Regem Assyriorum non eo animo profectum, vt tanquam Dei minister peccata puniret; sed vt per aliorum cladem & subiectionem ipse cresceret, & semper longiùs latiusque regnaret. Quare nec ita missum fuisse intelligere debemus, quasi præceptum habuerit, vbi obedientia laudaretur; sed quia permisit Deus vt cupiditatem suam expleret in eum populum, qui tali vexatione dignus erat, puniendus etiam ipse postea, quòd alienam prouinciam nullo iure sibi vindicasset. Quod etiam hoc tempore de Turcarum Imperio dici posse, nemo piorum & prudentium Christianorum dubitat. quis enim ambigere potest, quin diuina

prouidentia, quæ transfert Regna atque Imperia, factum sit, vt ad nostra puniendâ peccata, Rex Turcarum Græcis prouincias vniuersas, & nuper etiam Rhodum, Chium, Cypriam, & magnam Pannoniæ partem Latinis eripuerit? & contra tamen nemo nisi Turca aut Turcarum amicus negabit, quam per summam iniustitiam Othomânus alienas prouincias occuparit. Hæc ego paulò fusiùs tractaui, quòd Illyricus loquatur de hac re ambigùe, vt verissima latrocinia pallioprouidentia diuinæ tegere, & Principes ad aliena regna occidenda exhortari voluisse videatur. Sed de hoc 3. argumento lris diximus. Sequitur 4.

IV. Imperialem (inquit Illyricus pag. 44. & 45.) dignitatem inde habuit (Carolus) quòd sicut Theodoricus primus Gothicus Rex fuit adoptatus à Zenone Imperatore, accepitq; domum Romam & Italiam & cum suis successoribus, ac in superioribus dignitate Odoacrem exiit: ita porro Longobardi, comprobante & iuuante Constantinopolitano Imperatore, eadem gloria iure, & possessione exuerunt Gothos, ac denique Reges Longobardicos Francici Reges, præsertim verò Carolus Magnus fecit, & dignitate possessioneq; Occidentalis Imperij super Roma ac Italia exiit, ipseq; eo iure belli potius est. quare etiam mox Romani post victos Longobardos illi iurarunt. quòd factum est amplius X. annis ante illam actionem sub Leontio Papa (vt isti aiunt) factâ, per quam Papista dicunt, esse translatum Imperium ad Francos. Hæc ille. Huius argumenti tibi mihi videntur esse mendacia, quot sunt sententia. Principibus non exuerunt Longobardi Gothos possessione Italiae, sed Græci Imperatoris duces Belisarius & Narses; & Procopius, Agathius, Iornandes, Leonardus Aretinus, Paulus Diaconus, & alij omnes testantur, qui de bellis Gothorum & Longobardorum scripserunt. Tantum verò abest vt Imperatore comprobante & iuuante Longobardi Italiam occupauerint, vt potius cum ipso Imperatore, & eius Exarchis longo tempore Italiae possessione pugnaverint, vt ex libris Pauli Diaconi de rebus gestis Longobardorum, & ex aliis Historicis cognoscipotest. Quid, quòd Paulus Diaconus in vita Iustiniani Imperatoris scribit, Longobardos in Italiam à Narsete inuitatos fuisse, vt Imperatorem eius prouinciæ possessione spoliarent? Quemadmodum autem Franci potuerunt Longobardis v-

*de Longobardis
sunt in Italia
sunt in Italia*

hem Romam eripere, quam illi nunquam possiderunt? si quidem ex Historiis omnibus illius temporis constat, Longobardos, etsi magna Italiae parte potirentur, nunquam tamen Urbem Romam, aut prouincias Italiae, Campaniam, Apuliam, & Calabriam, Graecis Imperatoribus adimere potuisse. En igitur quanta fide sit dignus Illyricus, qui nouas historias, repugnantibus Historicis omnibus, comminiscitur.

Porro Ciues Romani, exactis Italia Longobardis, si Carolo Magno iurarunt (nec enim eiusmodi iusurandum apud idoneos auctores inuenio) non ut Principi, aut domino, sed ut Patricio, & defensori iurarunt. Hadrianus enim Pontifex cum fideli opera Caroli magni usus esset in expellendis Longobardis, qui perpetuis excursionibus dirionem Romanam infestabant, Patricium eum Romanorum, & defensorem appellauit, ut Gratianus scribit dist. 63. can. Hadrianus. & can. In Synodo. Neque de ea re dubitari potest. cum & Hadrianus Papa in epistola ad Tarasium Episcopum Constantinopolitanum, Carolum Fracorum & Longobardorum ducem, Patriciumque Romanorum appellet, & ipse se eisdem nominibus in diplomatibus suis appellare consueuerit.

V. Restat argumentum postremum, quod Illyricus ex quatuor testimoniis texit. Primo loco pag. 45. testimonium petit ab Hermanno Comite Nouae aquilae, qui libellum de Francorum origine & sedibus ad Carolum V. scripsit, cuius auctoris verba, ut etiam quaedam alia aliorum, Illyricus aliquoties repetit, & tanta prolixitate, ut plane metuere libro suo videretur, si paulo tenuior appareret. Deinde pag. 57. addit testimonium Andreae Alciati, nobilis iureconsulti. Et pag. 58. & 59. adiungit his Gothfridum Viterbiensem, ac Blondum Flauium pag. 60. Quid igitur haec testimonia valeant, breuiter expendamus.

Hermannum Comitem, & Alciatum, quod nostro saeculo vixerint, non cogimur magnifacere: praesertim cum eis plurimos auctores, eosque antiquissimos & integerrimos obii- cere possimus. Videtur tamen Hermannus, ut etiam Fridericus Imperator, quem ipse citat, non tam de iure ac titulo Imperatoris, quam de possessione Imperij loqui. qua in re ab eo non dissentimus. nec enim affirmamus Leonem Pontificem armis Imperium de manu Graecorum eripuisse, ac deinde sic

partum & acquisitum Carolo donauisse: sed ius ipsum quod Græcus Imperator in prouincias Occidentalis Imperij habebat, nec non titulos, honores, ac dignitates Augustorum, à Leone Pōtifice Carolo impertitas asserimus. qua communicatione factum est, vt Carolus, & ea quæ iam bello sibi pepererat, iusto titulo, vt legitimus Imperator possideret, & ius item haberet ad ea recuperanda quæ Romani Imperatoris antè fuissent. Itaque non pugnat quod Hermannus scribit, Francorum sanguine partum Imperium, cum eo quod Historici veteres summo consensu tradunt, Imperium a Græcis ad Francos Pontificis auctoritate translatum, si ille de possessione, isti de iure loquuri esse intelligantur. Quod quidem tam perspicuè etiam Alciatus scribit, vt mirari satis non possum, cur hunc auctorem in sententiam suam Illyricus pertrahere voluerit. Hæc enim sunt Alciati verba, quæ Illyricus producit pag. 57. *Igitur, inquit, Carolus, Maximi hac expeditione apud omnes nationes nomine acquisito, nulli non formidabilis, cum arma per Germaniam omnem Pannoniamque circumtulisset, & non Italiam tantum, sed & Illyrici aliquas regiones Græco eripuisset; Et iustum aliquem titulum adeo Imperio præterdere posset, Casarem se, & Rom. Imperatorem à Pontifice, populoque Romano designari procurauit. Audistis, Illyricæ, quid tuus Alciatus dicat? iustum titulum accepisse dicit Carolum à Pontifice populoque Romano. si autem iustum titulum dare, nihil tibi esse videtur, cur paulò antè dicebas, Italiam à Zenone Imperatore Theodorico Regi fuisse donatam? neque enim Italiam à se expugnatam Zeno tradidit Theodorico, sed ius duntaxat expugnandi & occupandi dedit. Quare quemadmodum (te auctore) Zeno Italiam Theodorico verè donauit, cum ius ad eam tribuit, quam ille tamen suo labore, & Gothorum sanguine sibi parauit; ita nos patiaris cum tot supra citatis auctoribus dicere, Occidentale Imperium à Pontifice Leone Carolo Regi verè esse donatum, cum iustum titulum ei tribuerit, licet possessio eius quærenda & retinenda fuerit. Vnum tamen hoc loco non prætereundum, quod Alciatus scribit à Carolo Imperium procuratum non modò sine certo auctore, sed etiam repugnantibus plerisque veteribus auctoribus scribi. Eginartus enim, Caroli Cancellarius, Conradus Abbas Urspergensis, Alber-*

Albertus Krantzius, & Ioannes Cuspinianus, quos ca. 2. mendacio quintodecimo supra citauimus, testantur Carolo nihil tale speranti, vel etiam recusanti, Imperium à Pontifice esse delatum. quibus certè auctoribus quin maior fides quàm vni Alciato habenda sit, dubium esse nemini potest.

Sequitur testimonium Gotfridi Viterbiensis, & Blondi Flauij. Sic igitur Gotfridus: Carolus, vt fungi statuit diademate mundi, Pontificis summi manibus decreuit inungi. Blondus verò: Otho pater, inquit, filium Othonem re in Sarcenos Gracosque bene gesta, reuersum, consortem Imperij adsciuit, voluitque Imperatorem à Romano populo ex prisca consuetudine acclamari, quem Pontifex inunctum Imperiali diademate insigniuit. Ex his testimoniis colligit Illyricus, nihil omnino Pontificem Imperatori conferre, nisi theatralem & Pompaticam cæremoniam, eamque non arbitrato suo, sed Principis iussu vel nutu. At id non rectè colligi, faciliè ex his quæ diximus demonstrabitur. non enim Carolus ita fungi statuit (vt Gotfridus loquitur) mundi diademate, vt illud sibi, nullo dante, per se arripere, ac vindicare voluerit. id enim nec ab vlllo antiquo scriptore asseritur, & multis apertè repugnat. nec scriptoribus modò, sed etiam moribus & pietati Caroli Magni repugnare videtur. Itaque non antè Carolus Imperium sibi assumendum statuit, quàm illud sibi à Pontifice Maximo offerri vidit, tum verò, etsi initio recusaret, vt veteres auctores scribunt, tandem tamen assensus est, & (vt Gotfridus dicit) tum demum statuit diadema Cæsareum, & vntionem Imperialem, de manibus summi Pontificis accipere.

Eadem est ferè Blondi sententia de Imperio secundi Othonis. adscitum enim illum dicit à patre ad consortium Imperij; sed non negat id Pontifice consentiente factum esse. & quod Blondus non negat, quamuis nec asserat, asserit Vithindus, qui Othonis æqualis fuit. nam lib. 3. de rebus Saxonis extremo scribit, secundum Othonem iam antea inunctum fuisse Regem, & à beato Apostolico designatum Imperatorem. Quapropter Otho senior nullam Pontifici fecit iniuriam, si eum in Imperij societatem assumpsit, quem ab ipso Pontifice successorem designatum acceperat. Sed iam solutis omnibus Illyrici argumentis, & primo illo titulo profigato,

quo potissimum aduersarius nitebatur, minus erit in confutandis cæteris laborandum.

CAPVT VIII.

Non accepisse Carolum Magnum à Deo immediatè Imperij dignitatem.

ALTER erat titulus, Dei solius donum, nam quemadmodum Aaronem in Republica Iudæorum, & Petrum in Ecclesia Christiana non humana electione, sed Dei solius benignitas summos Antistites fecit, & Mosem, Iosue, Othonielem, Gedeonem, Saulem Imperatores & Principes solus Deus populo suo dedit: sic etiam fieri potuisset, vt Carolus Magnus sine vlla humana vel opè, vel vi, siue arte, aut industria, solius Dei voluntate ad Imperium vocaretur. Sed eiusmodi titulum Carolo Magno non conuenire, illi omnes auctores docent, quos cap. 4. 5. & 6. supra citauimus ac ne ipse quidem Illyricus, si sibi constare uelit, id negare potest. dum enim contendit, Carolum iure belli Imperium sibi parasse, & rursus illud idem, successione hæreditaria, donatione Græcorum, & electione Romanorum obtinuisse: simul certè contendit, non accepisse id munus à solo Deo.

Duo tamen sunt loca in eo Illyrici libro quem refellendum suscepimus, quæ satis apertè significant, traditum Imperium Carolo Magno fuisse diuinitus. prior locus est pag. 5. vbi ex eo probat Illyricus, non potuisse Papam transferre Imperium, quia Dei solius est posse dicere, Mea sunt omnia, ego do ea cui uolo: ego transfero regna ac Monarchias de gente in gentem meo arbitrio. Sed si hoc argumentum aliquid efficere, efficeret etiam, nullum omnino Principem electione hominum fieri. & quoniam non solùm Dei solius est regna transferri, sed etiam non est potestas nisi à Deo, vt Apostolus ait Rom. 13. rursus efficiemus, nec Regem Prætori, nec populum magistratui, nec dominum seruis, nec parentem liberis vllam potestatem posse tribuere.

Si quis verò pro Illyrico fortè respondeat, ita esse Deum auctorem primum ac præcipuum omnis potestatis, atque ab